

Akceptuję

Ocena

Rozprawy doktorskiej lek. dent. Agnieszki Kwaśniewskiej pt „ Program badań przesiewowych stanu zdrowia błony śluzowej jamy ustnej jako element profilaktyki przeciwnowotworowej”

Oceniana praca doktorska została wykonana w Zakładzie Stomatologii Zintegrowanej Uniwersytetu Medycznego w Warszawie pod kierunkiem dr hab. Izabeli Strużyckiej

Prowadzenie przesiewowych badań profilaktycznych w kierunku nowotworów jest kluczowym działaniem dającym duże szanse przeżycia przy wcześnie wdrożonym leczeniu. Dane epidemiologiczne wskazują na bardzo duży wzrost zachorowalności populacji polskiej na nowotwory głowy i szyi, w tym nowotwory jamy ustnej. Dlatego problematyka będąca tematem pracy doktorskiej jest bardzo na czasie, jest bardzo potrzebna i celowa.

Przedstawiona do oceny rozprawa doktorska przygotowana w formie monografii, odpowiada klasycznej konstrukcji dla tego typu opracowań. Podzielona została na 10 rozdziałów zatytułowanych: *Wstęp, Cel pracy, Metodyka badań, Metody statystyczne, Wyniki badań, Dyskusja, Wnioski, Piśmiennictwo, Załączniki*. Praca obejmuje 175 stron wraz z zamieszczonymi w tekście 50 tabelami i 25 rycinami. Piśmiennictwo obszerne, bardzo dobrze dobrane obejmuje 203 pozycje w większości w języku angielskim, 5 w języku polskim.

Na początku pracy umieszczono słowa kluczowe w języku polskim i angielskim oraz nazwę i nr projektu badawczego pt: „Program badań przesiewowych stanu zdrowia błony śluzowej jamy ustnej jako element profilaktyki przeciwnowotworowej” nr AKBE/138/2019.

Następnie załączono spis tabel, spis rycin, spis załączników oraz wykaz stosowanych skrótów jak również streszczenie w języku polskim i angielskim, które zawiera najważniejsze elementy pracy.

W rozdziale zatytułowanym *Wstęp*, Doktorantka wprowadza czytelnika w tematykę podjętych badań przytaczając niepokojące dane dotyczące wzrostu częstości występowania zmian na błonie śluzowej i nowotworów jamy ustnej, w coraz młodszych grupach wiekowych pacjentów. Przedstawia dane liczbowe podkreślając, że Światowa Organizacja Zdrowia przewiduje wzrost częstości występowania nowotworów jamy ustnej, wargi i gardła z trendem progresywnym przypadającym na kolejne lata. Wstęp bardzo obszerny, liczący 25

stron dostarcza czytelnikowi, sam w sobie, olbrzymiej dawki wiedzy związanej z powyższą problematyką. Autorka omawia potencjalnie złośliwe zaburzenia błony śluzowej jamy ustnej wraz z ich klasyfikacją, przytacza programy przesiewowe i wczesnego wykrywania raka jamy ustnej wdrożone w Europie oraz licznych krajach Świata, informując, że obecnie w Polsce nie prowadzi się ogólnokrajowych badań przesiewowych nowotworów jamy ustnej. Sugeruje, że właśnie lekarze dentyści będący lekarzami pierwszego kontaktu powinni być włączeni do programu wczesnego wykrywania zmian przednowotworowych i nowotworowych jamy ustnej z czym wiąże się konieczność ich edukacji w zakresie czynników ryzyka nowotworów jamy ustnej, ich wczesnych objawów oraz zapewnienia dostępności prostego protokołu badania, które mogłyby być wykonywane podczas wizyt kontrolnych. Opisuje stosowane testy skriningowe takie jak badanie wewnątrzustne, barwienie przyżyciowe, metody oparte na zastosowaniu źródeł światła jak również biopsję i badanie histopatologiczne.

Zasadniczym celem pracy była ocena występowania wybranych czynników ryzyka nowotworów jamy ustnej oraz patologicznych zmian na błonie śluzowej jamy ustnej w populacji osób dorosłych w województwie mazowieckim, jak również próba stworzenia prostego protokołu badania klinicznego w kierunku zmian patologicznych błony śluzowej jamy ustnej i występowania czynników ryzyka nowotworów jamy ustnej, dla ogólnie praktykujących lekarzy dentystów. Autorka postawiła także cel pośredni, którym była ocena zależności pomiędzy obserwowanymi zmianami na błonie śluzowej, a występowaniem czynników ryzyka nowotworów błony śluzowej jamy ustnej w badanej populacji.

W kolejnym rozdziale pracy przedstawiono *Metodykę badań*. W badaniu wzięło udział 514 pacjentów, w wieku 18 – 90 lat, z terenu woj. mazowieckiego, którzy zgłosili się do Zakładu Stomatologii Zachowawczej i Zakładu Stomatologii Zintegrowanej Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego celem kontroli lub leczenia zachowawczego. W pierwszym etapie u wszystkich badanych przeprowadzono autorską ankietę ukierunkowaną na określenie obecności wybranych czynników ryzyka nowotworów jamy ustnej a następnie konwencjonalne wewnątrzustne badanie stomatologiczne oraz badanie zmian z zastosowaniem lampy Microlux DL oraz wybarwianiem przyżyciowym błękitem toluidyny. Wszystkie etapy badań zostały bardzo przejrzysto i szczegółowo opisane w tym rozdziale. Uzyskane wyniki badań poddano analizie statystycznej za pomocą odpowiednio dobranych testów. *Wyniki* przeprowadzonych badań Autorka przedstawiła w 50 tabelach i na 25 bardzo czytelnych rycinach: wykresach i fotografiach.

Wyniki badania ankietowego wyłoniły 18,1% grupę aktywnych palaczy a występowanie chorób nowotworowych w rodzinie zgłosiło 52,1% osób, w tym 4,3% w obrębie jamy ustnej. W badanej grupie, 7 pacjentów doświadczyło choroby nowotworowej w obrębie jamy ustnej, a 44 osoby chorowały na nowotwór w innej lokalizacji.

Badaniem klinicznym u 44,2% pacjentów stwierdzono obecność zmian na błonie śluzowej: najczęściej było to nadmierne rogowacenie i białe plamy, w drugiej kolejności zmiany czerwone, o charakterze przewlekłe utrzymujących się nadżerek, pęknięć i owrzodzeń oraz zmiany mieszane biało-czerwone. Najczęstszą lokalizacją zmian była błona śluzowa policzka, następnie język oraz okolica trójkąta zatrzonowcowego i podniebienia.

Stwierdzono istotną statystycznie zależność pomiędzy ekspozycją na nikotynę, a występowaniem zmian na błonie śluzowej, których ilość zwiększała się wraz z wiekiem. Podobne istotne zależności wykazano pomiędzy występowaniem zmian na błonie śluzowej, a regularnym wykonywaniem profesjonalnego czyszczenia jamy ustnej jak również pomiędzy liczbą czynników ryzyka nowotworów jamy ustnej, a występowaniem zmian na błonie śluzowej ogółem. Ryzyko występowania zmian na błonie śluzowej rosło w przypadku obecności przewlekłych urazów mechanicznych. Autorka określiła dla każdego pacjenta biorącego udział w badaniu ryzyko wystąpienia nowotworów jamy ustnej, biorąc pod uwagę na podstawie wybranych czynników ryzyka takich jak: wiek > 40 lat, palenie tytoniu (teraz lub w przeszłości), picie alkoholu kilka razy w tygodniu lub częściej, wielu partnerów seksualnych, dodatni wywiad nowotworowy lub występowanie raka jamy ustnej w rodzinie, brak regularnych wizyt u stomatologa czy występowanie przewlekłych urazów mechanicznych. Wyniki badań udokumentowane są kolorowymi, czytelnymi fotografiami patologii jamy ustnej, które Autorka zaobserwowała u badanych pacjentów.

W rozdziale *Dyskusja* Doktorantka z dużą swobodą, potwierdzającą umiejętność posługiwania się piśmiennictwem, przeprowadziła dyskusję, poprawnie tłumacząc uzyskane przez siebie wyniki i porównując je z wynikami innych badaczy, bardzo rzeczowo zinterpretowała wyniki własne w oparciu o dane z piśmiennictwa. Tym samym podkreślona została, również w tym rozdziale, bardzo duża wartość uzyskanych wyników tego badania nie tylko w aspekcie klinicznym ale także społecznym.

Pracę kończy osiem wniosków, które są odpowiedzią na postawione cele pracy. Mają one duże znaczenie poznawcze, wskazują nie tylko istotne problemy związane z zachorowalnością na nowotwory jamy ustnej populacji województwa mazowieckiego ale

także są próbą i wołaniem o zaangażowanie się środowiska stomatologicznego w działania profilaktyczne, które umożliwiłyby wczesną i szybką diagnostykę głównie stanów przednowotworowych jak również wczesne rozpoczęcie leczenia. Wniosek ósmy ma olbrzymie znaczenie praktyczne gdyż informuje o przygotowanym przez Doktorantkę protokole badania przesiewowego oceniającego stan zdrowia jamy ustnej obejmujący ankietę wywiadu dotyczącą czynników ryzyka nowotworów jamy ustnej oraz badanie kliniczne, który jako gotowy dokument mógłby być przekazany praktykującym lekarzom stomatologom i wykorzystany w celach profilaktycznych. Protokół został załączony na końcu pracy w rozdziale *Załączniki*. Opisuje krok po kroku etapy badania pacjenta, wzbogacając je bardzo czytelnymi rycinami. Zawiera wskazówki postępowania w przypadku zakwalifikowania pacjenta do grupy ryzyka czy wykrycia niepokojących zmian na błonie śluzowej jamy ustnej.

Praca napisana jest bardzo dobrym stylem, przygotowana w ostatecznej formie w sposób przejrzysty, z zachowaniem wszystkich wymagań stawianych tego typu rozprawom. Materiał ilustracyjny wzbogaca ją i ułatwia prezentację wyników. Interpretacja wyników badań jest logiczna i dobrze wykonana a konfrontacja z danymi z piśmiennictwa umiejętna i bardzo dojrzała. Równocześnie bardzo wysoko oceniam wnikliwą analizę statystyczną oraz przede wszystkim dużą przydatność kliniczną wyników badań.

Podsumowując stwierdzam, że rozprawa doktorska lek. dent. Agnieszki Kwaśniewskiej pt „Program badań przesiewowych stanu zdrowia błony śluzowej jamy ustnej jako element profilaktyki przeciwnowotworowej” spełnia warunki określone w art. 13 Ustawy z 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65/2003 poz. 595 z późn. zm) w związku z art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 3 lipca 2018. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r. poz. 1669 z późn.zm).

Dlatego przedkładam Wysokiej Radzie Dyscypliny Nauk Medycznych Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego wniosek o dopuszczenie lek. dent. Agnieszki Kwaśniewskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Poznań, 16. 01. 2023

prof. dr hab. Anna Surdacka